

**MIEJSCOWI I PRZYBYSZE – MIESZKAŃCY KACZKOWA OD XIX WIEKU
DO ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI W 1918 ROKU**

Po trzecim rozbiore Polski (1795) wsie należące do parafii Brok, po prawej stronie Bugu znalazły się w zaborze pruskim, natomiast po lewej stronie (Płatkownica, Morzyczyn) zostały włączone do zaboru austriackiego i z czasem przypisano je do parafii w Sadownem. Utworzone w 1807 roku Księstwo Warszawskie podzielono administracyjnie na departamenty (na wzór francuski). Prawobrzeżna część parafii Brok należała do departamentu płockiego, powiatu ostrołęckiego, gminy Brok. W 1815 roku w miejsce Księstwa Warszawskiego powstało autonomiczne Królestwo Polskie, posiadające własną Konstytucję i połączone unią personalną z Rosją. Po upadku Powstania Listopadowego (1831) cesarz rosyjski zniósł Konstytucję Królestwa, likwidując zarazem Sejm i samodzielną armię, włączając Królestwo Polskie do cesarstwa na zasadzie autonomii administracyjnej. Kolejni cesarze nadal nosili tytuł króla Polski.

Po upadku Powstania Styczniowego (1863) zlikwidowano ograniczoną autonomię instytucjonalną Królestwa. Od roku 1867, w wyniku nowego podziału administracyjnego, Kaczkowo wchodziło w skład guberni łomżyńskiej, powiatu Ostrów (ówczesna nazwa Ostrów Łomżyński), gminy Orło (z siedzibą w Broku). Stan ten utrzymał się do 1918 roku. Wszyscy mieszkańcy Kaczkowa w XIX wieku byli katolikami.

Toczone w pierwszych dekadach XVIII wieku wojny, niekończące się przechody wojsk oraz zawsze towarzyszące tym wydarzeniom głód, choroby i zarazy zdziesiątkowały ludność regionu, czego świadectwem na terenie Broku i okolic jest kurhan, zawierający szczątki osób, które odeszły z tego świata skutkiem „morowego powietrza”¹.

¹ Po okresie zarazy, od 1711 r. rozpoczęły się piesze pielgrzymki dziękczynne z Warszawy do Częstochowy (pielgrzymka warszawska).

Kurhan obok cmentarza w Broku (fot. J. Sadowska)

W trzeciej dekadzie XVIII wieku biskupi płocky podjęli (kilkakrotnie wznawianą) akcję osadniczą, by zaludnić opustoszałe wioski. Znających gospodarkę leśną i rolną osadników sprowadzano głównie z Puszczy Zielonej (z okolic Pułtuska, Ostrołęki, Kadzidła, Kolna). Dawano im przeciętnie po włóce² ziemi w dzierżawę.

Sprowadzono 109 osadników Kurpiów, którzy zamieszkali we wsiach: Nagoszewo (37 gospodarstw), Grabownica (18), Błędnica (8), Małkinia Górna (19), Małkinia Dolna (6), Sumiężne (6), Laskowizna (5), Kuskowizna (3), Kacpury (2), Dudy (2), Puzdrowizna (1), w Kępie Pruskiej koło Małkini za Bugiem (2)³.

Wśród wymienionych wsi nie ma Kaczkowa, co wskazuje, że wieś była odpowiednio zaludniona. Z metryk kościelnych jednak wynika, że pod koniec XVIII wieku pojawiły się we wsi (lub w pobliżu) nowe nazwiska (Kuta, Sadowski, Stefańczyk, Szulęcki), których kilkanaście lat wcześniej nie było. Nie wiemy dokładnie skąd pochodzili, ale raczej na pewno nie byli oni osadnikami w ramach akcji osiedleńczej biskupów płockich, natomiast przybyli na te tereny po 1795 roku, gdy majątki kościelne zostały upaństwowione i najpierw osiedlali się

² 1 włóka = 30 mórg, 1 morga nowopolska = 0,56 ha, 30 mórg = 16,796 ha.

³ Adam Dobroński, *Brok w XVIII wieku*, [w:] *Brok i Puszcza Biała*. Ciechanów 1989, s. 45.

w Glinie, Czuraju, na Plebańskim (część Kaczkowa), w Tartowiznie (teren nad Broczyskiem naprzeciw Czuraja, graniczący z dzisiejszym Zamościem – za mostem na Broczysku), a około 1800 roku mieszkali już w Kaczkowie. Również robotnicy w leśnictwie na Rudzie z czasem przynosili się do Kaczkowa (Ruciński, Wędzicki).

Najprawdopodobniej w Czuraju zamieszkał Marcin Szulęcki, bowiem tam urodził się w 1806 roku jego syn Jan. Taką drogą trafili też do Kaczkowa Sadowscy. Mikołaj Sadowski osiadł w Glinie, a Wojciech Sadowski w Czuraju – tu urodziły się jego pierwsze dzieci: w 1794 córka Rozalia, w 1796 syn Stanisław (od którego pochodzą Sadowscy w Kaczkowie Starym i Nowym), w 1798 roku Wojciech mieszkał już w Kaczkowie, tu w 1800 roku urodziła się córka Marianna. W Glinie osiadł Jan Stefańczyk (ożenił się w 1798 z Ewą Przywoźnianką), natomiast jego brat Paweł zamieszkał w Kaczkowie (w 1799 ożenił się z Ewą Borowianką), w Klukowie mieszkał Michał Stefańczuk, pochodzący ze wsi Złotki w parafii Prostyn (tam urodziła się jego córka). Jest prawdopodobne, że rodzina Stefańczuków (Stefańczyków) pochodziła zza Buga z parafii Prostyn, bowiem naddzierżawcą Ekonomii Brokowskiej na przełomie XVIII i XIX wieku, a jednocześnie właścicielem (dziedzicem) dóbr w Prostyni i Złotkach był Leopold Szremer, mieszkający w Broku. Tu zmarł w 1816 roku. Jako naddzierżawca Ekonomii Brokowskiej, do której należały okoliczne wsie mógł sprowadzać na te tereny osadników z okolic Prostyni. Pochodzenie zza Buga, choć wcześniejsze, może mieć rodzina Parysów, mieszkająca już w latach czterdziestych XVIII wieku w parafii Brok, a od lat osiemdziesiątych XVIII wieku w Tartowiznie i Kaczkowie.

Rodziny trzech braci Rucińskich, z zawodu rudników⁴, sprowadziły się pod koniec XVIII wieku na Czuraj, następnie do leśnictwa w Rudzie z okolic Ostrołęki, natomiast Jerzy Węcicki (Wędzicki), również rudnik sprowadził się do Rudy około 1800 roku z parafii ostrowskiej (tam urodziła się część jego dzieci), ale według przekazu rodzinnego pochodził z Udrzyna (parafia Poręba). W 1803 roku przybył z Krasnosielca (okolice Makowa) Wawrzyniec Kuta i ożenił się z Zofią Rogaską z Kaczkowa.

Na podstawie metryk urodzeń, małżeństw i zgonów w parafii Brok⁵, można stwierdzić, że w latach 1808-1816 w Kaczkowie mieszkało 48 rodzin (niektórzy mieszkali we wsi już w XVIII wieku), mających osobne lub wspólne domy o numeracji od 1 do 40⁶:

⁴ Rudnik – górnik pracujący w kopalni rudy [w przypadku naszego regionu pozyskujący rudę darniową], def., [za:] *Michała Arcta słownik ilustrowany języka polskiego*, Warszawa 1916, t. 2, s. 601.

⁵ Parafia Rzymskokatolicka w Broku. Akta urodzeń, małżeństw, zgonów z lat 1806-1913 dostępne: <https://geneteka.genealodzy.pl/index.php?op=gt&lang=pol&w=07mz>.

⁶ Przy niektórych rodzinach numery były niezmiennie, np. Wawrzyniec Kuta (nr 33), Marcin Borowy (nr 16), Żachowie (nr 2 i 3), przy innych zmieniały się, dlatego czasem podawane są dwa numery. Z czasem przestano w metrykach podawać numery domów.

Bolesta Adam (nr 26)
Borowy: Piotr (nr 20), Józef (nr 23), Marcin (nr 16)
Figat Paweł (nr 18)
Filipiak Paweł (nr 6)
Frączyk Jan (zwany też Gawrylakiem, nr 11)
Kajuk [Kaja] Michał (nr 2, pochodził z Orła)
Korzeb: Adam (nr 24 lub 25), Ignacy (nr 6 lub 9), Jakub (nr 13 lub 14), Kazimierz (nr 22), Karol (nr 15), Walenty (nr 32)
Krawczuk Paweł (nr 24, pochodził z Przetyczy)
Kuśpiel: Adam (nr 8), Mikołaj (nr 9), Antoni (nr 26), Jan (nr 27), Jakub (nr 12)
Kuta Wawrzyniec (nr 33, pochodził z Krasnosielca)
Lipski: Jan (nr 30), Józef, Kazimierz (nr 20), Marcin (nr 29), Wawrzyniec (nr 21)
Nasiadka Adam (nr 9)
Owczarek Mateusz (nr 6)
Parys: Mateusz (nr 1), Michał (nr 22 lub 25), Tomasz (nr 13), Wojciech (nr 5)
Prusak Piotr (nr 34)
Przywoźny Błażej (zwany wcześniej Borowy, pochodził z Gliny, nr 13)
Rogaska Marianna, wdowa po Marcinie (nr 10)
Romanowski Augustyn (nr 35), szewc
Ruciński Jan (nr 17)
Sadowski Wojciech (nr 27)
Smułkowski Jakub (nr 36), kołodziej, cieśla
Sołtys Tomasz (nr 8)
Stefańczuk/Stefańczyk: Paweł (nr 23) i Jan (nr 24)
Szulęcki Marcin (nr 28)
Ścibek: Mateusz (nr 4) i Jakub (nr 12)
Wróbel Andrzej (nr 34)
Zbiejczyk Paweł (nr 40, pochodził z Sumiężnego)
Ziółkowski Józef (nr 13, pochodził z Sumiężnego)
Żach: Antoni (nr 3) i Stanisław (nr 2).

W tym czasie (początek XIX w.) w leśnictwie na Rudzie mieszkały trzy rodziny, których potomkowie przeprowadzili się do Kaczkowa: Jerzego Węcickiego (Wędzickiego), braci Piotra, Pawła i Jana (wówczas kawaler) Rucińskich, natomiast w Tartowiznie mieszkali

bracia Franciszek i Maciej Parysowie oraz rodzina Smółkowskich. Ich potomkowie również przeprowadzili się z czasem do Kaczkowa.

W 1817 roku w Kaczkowie było 38 domów, a mieszkańców 250 (118 mężczyzn i 132 kobiety), w 1821 roku były 34 domy, a mieszkańców 237 (121 mężczyzn i 116 kobiet)⁷. Według danych z 1821 roku Kaczkowo było trzecią co do wielkości wsią w parafii Brok, po Nagoszewie (66 domów, 482 mieszkańców), Małkini Górnej (51 domów, 322 mieszkańców). Dwukrotnie mniejsze od Kaczkowa były w tym czasie wsie: Sumiężne (18 domów, 131 mieszkańców), Laskowizna (14 domów, 116 mieszkańców), Bojany (18 domów, 116 mieszkańców), Glina (16 domów, 114 mieszkańców)⁸.

Na podstawie dokumentów sądowych dotyczących zamiany dziesięciny składanej kościołowi (proboszczowi) w Broku na opłatę pieniężną, wiadomo, że w roku 1837 mieszkali w Kaczkowie następujący gospodarze, którzy złożyli swoje podpisy pod petycją do rządu⁹:

Bolesta Adam, żonaty z Agnieszką Rucińską, następnie z Katarzyną Makowską

Borowy Marcin, żonaty z Małgorzata Korzebiówną, następnie z Marcjaną Rogaską

Borowy Wojciech, żonaty z Anną Żachówną

Dyoniziak Franciszek, żonaty z Anną Agatą Żachową (z domu Gaś), wdową po Józefie Żachu

Figat Jan, żonaty z Marcjaną Zadrożną

Figat Maciej, żonaty z Katarzyną Sobieską

Korzeb Jakub, żonaty z Marcjaną Kuśpielówną

Korzeb Józef, żonaty z Ewą Grodkówną

Korzeb Paweł, żonaty z Agatą Polakówną, następnie z Marianną Archacką

Korzeb Piotr, żonaty z Marianną Lipską

Korzeb Walenty, żonaty z Franciszką Ścibkówną

Kuśpiel Antoni, żonaty z Marcjaną Korzebiówną

Kuśpiel Mikołaj, żonaty z Katarzyną Nasiadkówną

Kuta Wawrzyniec, żonaty z Zofią Rogaską

Lipski Józef, żonaty z Marianną Korzebiówną

Morawski Łukasz [Murach, Murawski], żonaty z Ewą Stefańczykową (z domu Borowa), wdową po Pawle Stefańczyku

Niciński Jan, żonaty z Ewą Filipowiczówną

⁷ Adam Dobroński, *Brok i Puszcza Biała w latach 1815-1864*, s. 91.

⁸ Tamże, s. 91-92.

⁹ Zob. Jerzy Madzelan, *Krągbrni włościanie*, [w:] *Ludzie i wydarzenia*, Ostrów Maz. 2022, s. 123-137.

Parys Józef, żonaty z Marianną Nicińską
Parys Mateusz, żonaty z Małgorzatą Grądzką
Pierzchanowski Wojciech, żonaty z Marianną Korzebiówną
Rogaski Józef, żonaty z Katarzyną Parysówną, następnie z Anną Pierzchanowską i
Anną Figatówną
Ruciński Jan, żonaty z Łucją Sieczkówną, następnie z Józefą Kuśpielówną
Sadowski Stanisław, żonaty z Petronelą Korzebiówną, następnie z Józefą Gałązkówną
Stefańczuk Stanisław (I), żonaty z Marianną Kutówną
Stefańczuk Stanisław (II), żonaty z Marianną Żachówną
Szulecki Marcin, żonaty z Marianną Kuśpielówną
Żach Antoni (I), żonaty z Łucją Parysówną, następnie z Katarzyną Majewską
Żach Antoni (II), żonaty z Marianną Zaruską.

Podany wyżej wykaz obejmował gospodarzy o przydzielonej do uprawy ziemi, którą w przyszłości otrzymają na własność oni lub ich potomkowie na podstawie carskiego dekretu o uwłaszczeniu chłopów z 1864 roku¹⁰. Do wsi jednak cały czas przybywali wyrobnicy (nieposiadający ziemi), którzy pracowali na pobliskich folwarkach w Czuraju, Udrzynie, Orle, Bieli, w leśnictwie na Rudzie lub mieszkali w sąsiednich parafiach (Jasienica, Poręba, Sadowne, Zuzela). Osiedlili oni w Kaczkowie, zwykle żeniąc się z miejscowymi kobietami.

Przybysze w XIX wieku

Do połowy wieku XIX do Kaczkowa¹¹ sprowadzili się (chronologicznie według lat przybycia):

Wojciech Makowski z parafii Zuzela, żonaty z Franciszką Strojek, sprowadził się jako wyrobnik około roku 1810; ich córka Katarzyna wyszła w 1815 roku za Adama Bolestę, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Jan Olbryś z Poręby, ożenił się w 1820 roku z Marianną Sadowską; jego brat Adam sprowadził się z rodziną około 1828 roku.

Józef Owczarek (rodzina pochodziła z Przetyczy, parafia Długosiodło), ożenił się w 1820 roku z Ewą Borową; jego syn Wojciech mieszkał w Kaczkowie [Starym, na Morgach].

¹⁰ Nie otrzymali ci, którzy w roku 1864 nie obrabiali ziemi lub nie mieszkali. Tak stało się z rodziną Lipskich. Błażej Lipski zmarł w 1856 r., jego żona Katarzyna wyszła w 1857 r. za Piotra Pierzchanowskiego z Kaczkowa, a dzieci w czasie wydania dekretu carskiego o nadaniu ziemi były nieletnie.

¹¹ Wieś została podzielona na Kaczkowo Stare i Nowe dopiero w 1921 roku, ale tu podajemy już te nazwy, traktując je jako dokładniejsze miejsce zamieszkania.

Wojciech Pierzchanowski z Gliny, ożenił się w 1831 roku z Marianną Korzebiówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Stanisław Polak z Bieli, ożenił się w 1832 roku z Elżbietą Kuśpielówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Szymon Ruszkowski z Małkini, ożenił się w 1832 roku z Urszulą Sokołowską, córką Mateusza, szynkarza i kuśnierza mieszkającego w latach 1829-1832 w Kaczkowie [Starym].

Franciszek Dyoniziak z parafii Krasnosielc (rodzice mieszkali od 1813 r. na Czuraju), ożenił się w 1835 roku z Anną [Agatą] Żachową (z domu Gaś), wdową po Józefie Żachu, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Piotr Lis [Lisicki/Lisiecki] z Daniłowa, ożenił się w 1836 roku z Marianną Borową (z domu Stefańczyk), wdową po Ignacym Borowym, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim?].

Stanisław Dębek z Żachów, ożenił się w 1837 roku z Agnieszką Wróblówną, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Jacenty Gut [Gutt] z Małkini, ożenił się w 1838 z Jadwigą Nicińską; jego brat Wojciech ożenił się w 1843 roku z Katarzyną Nicińską, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Ludwik Majewski z Płatkownicy (mieszkający od 1834 z matką w Kaczkowie), ożenił się w 1841 roku z Teklą Szulęcką, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Franciszek Nowicki z Ostrowi, ożenił się w 1846 roku z Jadwigą Gutową (z domu Nicińska), wdową po Jacenty Gućie, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Józef Rybiński z Czuraja (ur. w Gostkowie, rodzina pochodziła z Podlasia, ojciec był szynkarzem), ożenił się w 1843 roku z Katarzyną Żachówną, a po jej śmierci w 1856 z Wiktorią Sadowską, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Antoni Kaja z Orła, ożenił się w 1847 roku z Marcjanną Borową, a po jej śmierci, w 1848 z Antoniną Korzeb, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim].

Franciszek Krysiak z Przywozu (ur. w Bojanach), ożenił się w 1850 roku z Marcjanną Pierzchanowską, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Roch Rutkowski z Kępy Pruskiej (parafia Prostyń), ożenił się w 1851 roku z Ewą Korzebiówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Andrzej Brzostek z Kuskowizny, ożenił się w 1852 roku z Katarzyną Siekierską z Rudy, od 1864 mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Morgach].

Konstanty Bednarczyk z Wilczogąb (ur. w Małkini), ożenił się w 1853 roku z Katarzyną Żachową (z domu Borowa), wdową po Jakubie Żachu, mieszkali w Kaczkowie [Nowym], od 1860 w Kaczkowie [Starym].

Paweł Szuleński (potomkowie używali nazwiska Szulęcki) z Błędnicy, ożenił się w 1856 roku z wdową Ewą Pierzchanowską (z domu Krysiak). W 1867 roku jako wdowiec ożenił się z Józefą Borową. Mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Andrzej Czarkowski z parafii Poryte (okolice Kolna), żonaty (od 1860) z Justyną Nosek, w 1857 roku kupił gospodarstwo w Kaczkowie [Nowym] od Stanisława Korzebia.

Józef Małecki z Broku, ożenił się w 1857 roku z Marcjaną Olbrysiówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Morgach].

Karol Męziński z Kuskowizny, ożenił się w 1857 roku z Katarzyną Sadowską, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Franciszek Brzostek z Kuskowizny, ożenił się w 1859 roku z Ewą Borową, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Michał i Adam Artychowscy z okolic Stoczka Węgrowskiego, kupili w 1860 roku gospodarstwo (po Jakubie Żachu) od Konstantego Bednarczyka, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Jakub Falbowski z Grabownicy (ur. w parafii Jasienica), sprowadził się w 1860 roku; jego syn Jan ożenił się w 1862 roku z Marianną Ruszkowską, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Morgach].

Szymon Gotowicki z parafii Zuzela (ur. w parafii Sterdyń), żonaty z Weroniką Ogonowską, następnie z Pelagią Eleonorą Rostkowską, sprowadził się około 1860 roku, mieszkał w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim] (według przekazu rodzinnego sprowadzony przez księdza jako kołodziej wykonujący powozy, bryczki itp.).

Józef Przywoźny z Gliny, żonaty z Marianną Zadrożną, kupił w 1860 roku gospodarstwo po zmarłym wuju Macieju Morawskim [Murawskim] w Kaczkowie [Nowym].

Stanisław Ponichtera z Białegobłota (parafia Poręba), ożenił się w 1862 roku z Józefą Korzeb, mieszkali w Kaczkowie [Starym]. W 1882 roku sprzedał gospodarstwo Józefowi Baranowskiemu z Broku i wyprowadził się do Ugniewa.

Stanisław Gaś z Orła, ożenił się w 1860 roku z Marianną Parysówną. W 1863 roku kupił w Kaczkowie [Nowym] pole z morgów publicznych.

Paweł Bednarczyk z Błędnicy, kupił w 1857 roku gospodarstwo od spadkobierców Jana Stefańczyka dla syna Józefa, który mieszkał w Kaczkowie [Nowym] od 1864 roku.

Walenty Kruk z Bojarów (obecnie gm. Kosów Lacki), kuzyn Weroniki Ogonowskiej, żony Szymona Gotowickiego, sprowadził się z żoną Marianną Lipką około 1863 roku do Kaczkowa [Nowego], pracowali na folwarku brokowskim w Kaczkowie i tu otrzymali kilka mórg ziemi (w metrykach Walenty określany jest jako morgownik).

Stanisław Borowy z Niegowca, ożenił się w 1864 roku z Wiktorią Rybińską (z domu Sadowska), wdową po Józefie Rybińskim, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Dionizy Głębocki z parafii Szumowo, ożenił się w 1866 roku z Józefą Ruszkowską, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Morgach].

Adam Malarski ze Smolechów, ożenił się w 1866 roku z Ewą Figatówną, mieszkali w Kaczkowie [Nowym]. W 1871 roku sprowadził się jego brat Onufry, ożenił się z Marianną Puścian z Sadownego, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Marcin Burzyk z Wilczogąb, ożenił się w 1873 roku z Marianną Rogalankówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim].

Jan Szczepan Andrzejczyk z Przyborowia, ożenił się w 1875 roku z Teofilą Sadowską, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Stanisław Dąbrowski z Kiełczewa, ożenił się w 1876 roku z Franciszką Stefańczykówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim].

Józef Sieradzki z Czuraja, ożenił się w 1872 roku z Jadwigą Sadowską, mieszkali w Czuraju, a od 1878 roku w Kaczkowie [Starym].

Józef Michał Baranowski z Broku, kupił w 1881 lub 1882 pole w Kaczkowie [Starym] od Stanisława Ponichtery, jednego ze spadkobierców Macieja Korzebia.

Józef Kotowski z Broku, kupił w 1881 lub 1882 pole w Kaczkowie [Starym] od Stanisława Ponichtery, jednego ze spadkobierców Macieja Korzebia.

Aleksander Płotczyk z Kalinowa (pracował w Feliksowie), ożenił się w 1875 roku z Rozalią Rucińską. Od 1882 mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Morgach?].

Adam Sokołowski z Przyborowia, ożenił się w 1882 roku z wdową Barbarą Chojnowską (z domu Rogalanek), mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim].

Józef Charucki z Zawist Podleśnych (pracował na Rudzie), ożenił się w 1889 roku z Rozalią Bolestówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Jan Śladewski z Nagoszewa, ożenił się w 1889 roku z Wiktorią Kutówną, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Morgach].

Andrzej Szulęcki z Obrytego, sprowadził się do Kaczkowa [Nowego] w 1894 roku z żoną Władysławą Łach, pracowali na folwarku brokowskim w Kaczkowie i tu otrzymali kilka mórg ziemi (w metrykach Andrzej określany jest jako morgownik).

Jan Giera z Żachów, ożenił się w 1897 roku z Marcjaną Malarską, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Adam Radomski (ur. w Gąsiorowie), przybył do Kaczkowa około 1876 roku (jako dziecko) z matką Franciszką Laskowiecką, wdową po Andrzeju Radomskim z Gąsiorowa (w

1876 wyszła za Józefa Szulęckiego). W 1899 ożenił się z Józefą Rucińską, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Ludwik Ciećko (Ciećkowski) z Jasienicy (ur. w Nieskórzu), ożenił się w 1900 roku z Wiktoria Rucińską, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Piotr Stefańczyk z Gliny (urodzony w Kaczkowie, wychowywany w rodzinie swoich dziadków Przywoźnych), ożenił się w 1902 roku z wdową Anną Bednarczykową (z domu Korzeb), mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Do stałych mieszkańców Kaczkowa dołączył Antoni Rogalanek (syn Marianny Rogaskiej, urodzony w Kaczkowie). W 1846 roku ożenił się z Ewą Puchalską z Płatkownicy, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim].

Kolejnym stałym mieszkańcem był Franciszek Sadowski (syn Marcina i Józefy Parys), urodzony w Glinie, wychowywany od 1856 roku w Kaczkowie przez wuję Wojciecha Parysa i jego żonę Magdalenę Sadowską. Obydwoje rodzice Franciszka zmarli 9 i 10 grudnia 1855 roku podczas zarazy. W 1874 roku Franciszek ożenił się z Józefą Gałązkówną z Sadownego, a Parys przekazał mu połowę swojego gospodarstwa w Kaczkowie [Starym].

W Kaczkowie [Nowym, na dzisiejszym Zamościu] osiedlił się pochodzący z Kaczkowa [Starego] Franciszek Kaja (syn Antoniego i Antoniny Korzeb), ożeniony w 1893 roku z Ewą Borową. Pracowali na folwarku brokowskim w Kaczkowie i tu otrzymali kilka mórg ziemi (w metrykach Franciszek określany jest jako morgownik).

Przybysze od roku 1901 do 1918

Od początku XX wieku do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku przybyli do Kaczkowa:

Anna Fabiańska (z domu Michalik) z Grabownicy, wyszła w 1902 roku za Franciszka Krysiaka; jej syn Aleksander Fabiański ożenił się w 1930 z Jadwigą Anastazją Rucińską, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Władysław Libert z okolic Czyżewa (urodzony w Dobkach), pracował na folwarku w Daniłowie i Czuraju, ożenił się w 1895 roku z Rozalią Żachówną. Od 1902 roku mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Antoni Sadowski z Gliny, ożenił się w 1903 roku z Aleksandrą Majewską, mieszkali w Kaczkowie [Nowym]. Po jego śmierci Aleksandra wyszła w 1909 roku za Rocha Grabowskiego, natomiast syn Franciszek Sadowski ożenił się w 1929 roku z Leokadią Jakubisiak i osiedlił się w Kaczkowie [Nowym] na dzisiejszym Zamościu (pod lasem).

Władysław Bednarczyk z Kuskowizny, ożenił się w 1907 roku z Magdaleną Żachową (z domu Tarnowska), wdową po Stanisławie Żachu, mieszkali w Kaczkowie [Starym].

Franciszek Bodzon z Gliny, ożenił się w 1909 roku z Józefą Nowicką (z domu Korzeb), wdową po Aleksandrze Nowickim, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Roch Grabowski z Broku, ożenił się w 1909 roku z Aleksandrą Sadowską (z domu Majewska), wdową po Antonim Sadowskim z Gliny, mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Bronisław Brzostek urodził się w Kuskowiznie (syn Tomasza i Barbary Sadowskiej. Po śmierci ojca był wychowywany w Kaczkowie [Starym] przez rodzinę Jana Szczepana Andrzejczyka i Teofili z Sadowskich, siostry Barbary. W 1910 r. ożenił się z Apolonią Sadowską. Odziedziczył gospodarstwo po Andrzejczyku.

Stanisław Koziara z Gliny, sprowadził się około 1911-1912 roku na gospodarstwo po Artychowskich w Kaczkowie [Nowym]. Był synem Kazimierza Koziary i Agaty Artychowskiej. Na tym gospodarstwie osiedli w latach dwudziestych i później: Antonina Koziarówna (córka Kazimierza, wyszła za Stanisława Przywoźnego) oraz wnuki Kazimierza i Agaty: Paweł Koziara i Stanisław Koziara.

Jan Jakubowski z Kołodziaża (parafia Sadowne), ożenił się w 1912 roku z Rozalią Kolosek z Broku. Mieszkali w Kaczkowie [Nowym].

Tomasz Równy z Sumiężnego, ożenił się w 1915 roku z Anną Borową, mieszkali w Kaczkowie [Starym, na Plebańskim].

Ogólnie można uznać, że w XIX wieku i w okresie przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości w 1918 roku, do Kaczkowa sprowadziło się sporo nowych osób. Potomkowie części z nich mieszkają w Kaczkowie Nowym lub Starym do dziś (np.: Charucki, Czarkowski, Dąbrowski, Gaś, Jakubowski, Kotowski, Kruk, Kuta, Libert, Niciński). Niektóre rodziny lub ich potomkowie z czasem wyprowadzili się (np.: Głębocki, Małecki, Ponichtera, Pierzchanowski, Rybiński) lub nie pozostali po nich potomkowie w linii męskiej (np.: Andrzejczyk, Artychowski, Burzyk, Gut, Krysiak, Lis, Olbryś, Ruszkowski, Rutkowski), w rezultacie nazwiska te nie zachowały się we wsi.

Bibliografia

Archiwum Państwowe w Warszawie. Oddział w Pułtusku. Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Broku, sygnatura 79/86/0/-/21-30;
<https://geneteka.genealodzy.pl/index.php?op=gt&lang=pol&w=07mz>.

Archiwum Państwowe w Warszawie. Oddział w Pułtusku. Zespół nr 403: Komisarz ds. włościańskich powiatu ostrowskiego, Guberni Łomżyńskiej. O urządzeniu chłopów byłej rządowej własności Kaczkowo wchodzących w skład byłej ekonomii Brok, gmina Orło, 1866-1910, sygnatura 79/403/0-/71; <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/jednostka/-/jednostka/14132138>

Dobroński Adam, *Brok i Puszcza Biała w latach 1815-1864*, [w:] *Brok i Puszcza Biała. Przeszłość – środowisko geograficzne, kulturowe i przyrodnicze*. Ciechanów : Towarzystwo Przyjaciół Broku, 1989, s. 84-116

Dobroński Adam, *Brok w XVIII wieku. Próby przełamania kryzysu*, [w:] *Brok i Puszcza Biała. Przeszłość – środowisko geograficzne, kulturowe i przyrodnicze*. Ciechanów : Towarzystwo Przyjaciół Broku, 1989, s. 42-58

Madzelan Jerzy, *Ludzie i wydarzenia. Opowieści z historii Broku, Ostrowi i okolic*. Ostrów Mazowiecka : Miejska Biblioteka Publiczna, 2022

Mieszkańcy Kaczkowa Starego i Nowego w parafii Brok (od połowy XVIII do połowy XX wieku). Oprac. Jadwiga Sadowska przy udziale Zofii Sadowskiej. Warszawa 2016, wyd. 2.

Ilustracja wyróżniająca artykuł

Józef Chełmoński, *Bociany*, olej na płótnie 1900 r., w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie. Źródło: Cyfrowe Muzeum Narodowe w Warszawie cyfrowe.mnw.art.pl.